

שיר ליום השבת

רבי שמעלקה מניקלשבורג זצ"ל היה ענותן גדול ובורח מן הכבוד. כאשר הגיע לניקלשבורג לשבת על כסא הרבנות, יצאו כל גדולי וחשובי העיר לקראתו, רבניו וחכמיה, וכיבדוהו בכבוד גדול. הכניסוהו לבית הרב, ואז ביקש מהקהל כי לשעה קלה יעזבו כולם את הבית ויתנו לו את האפשרות להתבודד ולהתייחד עם עצמו. בקשתו נתמלאה, ורק אחד מחשובי הקהל לא כבש את יצרו ונשאר בתוך אחד החדרים כשהוא מסתתר אחרי הדלת. והנה שמע את קולו של הרב שכשהוא מדבר אל עצמו: "ברוך הבא רבי שמעלקה, שלום עליכם רבינו הגדול, בואו בשלום אב בית הדין של ניקלשבורג..." הלך הלה וסיפר לפרנסי הקהילה את אשר שמעו אזניו, והללו שמעו ותמנהו. נכנסו גם הם בחשאי לבית הרב ומצאוהו יושב על כסאו, פניו לכותל והוא מדבר בינו לבין עצמו בלחשיה: "שלום עליכם, רבינו רבי שמעלקה..." לא יכלו ראשי הקהל להתאפק. ניגשו אליו, ואחרי בקשת הסליחה, ביקשו ממנו, כי יבאר להם טעמה ופשרה של התנהגות מוזרה זו. נענה הרב ואמר להם: "חכמינו הורו: 'הי כבוד חברך חביב עליך כשלך'. והדבר תמוה: הלא הרשות נתונה לאדם לזלזל בכבוד עצמו, וכי משום זה יכול ורשאי הוא לזלזל בכבוד חברו?" "אבל אני", המשיך הרב, "חושב, כי כוונה אחרת טמונה במאמר זה. חכמינו באו כאן ללמדנו שלא להתגאות, ואם רואה אדם שחבריו חולקים לו כבוד, לא יתגאה, אלא יהא כבוד זה שחולקים לו חבריו, דומה בעיניו כאילו הוא גופו חולק כבוד לעצמו. זהו שאמרו חכמינו: 'הי כבוד חברך' - הכבוד שחברריך חולקים לך, 'חביב עליך כשלך', כמו הכבוד שאתה תחלוק לעצמך. וכשם שאין כל ערך וחשיבות לכבוד שאדם חולק לעצמו, ואדרבה, הדבר מביא לידי גיחוך, כך לא יהיה נחשב בעיניו הכבוד שחבריו חולקים לו..." "בראותי את כל הכבוד שחלקו לי בני העדה הקדושה של ניקלשבורג" סיים הרבי רבי שמעלקה, "חששתי פן חלילה, אבוא לידי גאווה וגסות הרוח, והלא כתיב 'לבלתי רום לבבו'. משום כך החלטתי להתייחד ביני לבין עצמי ולחלוק לי כבוד משלי... חזרתי על דברי הכבוד והתהילה שנאמרו לי על ידכם, והרגשתי כמה מגוחך הוא כבוד כזה, כאותו כבוד שחלקתי אני לעצמי. כך ניצלתי מאותה גאווה..."

מאורה של הפרשה

"כי השוחד יעוור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים"

'דברי צדיקים - דברים המצודקים, משפטי אמת' (רש"י)

הפסוק שלפנינו עוסק בדין שלקח שוחד, ומשפטו איננו משפט אמת. מדוע, אפוא, מסיים הפסוק במילים "ויסלף דברי צדיקים", שמשמעו לפי רש"י, משפט אמת ודברים מוצדקים?

ה'בן איש חי' מבאר את הדברים באמצעות הדוגמא הבאה:

אברהם ויצחק התדיינו ביניהם. יצחק ביקש להטות את המשפט לטובתו, שיחד את אחד הדיינים, והלה פסק, אכן, לטובתו. לאחר שנה, שוב הגיעו השניים להתדיין לפני אותו הרכב בית דין, אולם הפעם לא שיחד יצחק את הדיין, והדין הוכרע לרעתו. העובדה, שיצחק ידע כי דיין זה נכשל בקבלת שוחד בעבר, גרמה לו שלא להאמין לפסיקתו כעת, ולטעון כי כל דבריו שקר וכזב הם!

כלומר, התורה מזהירה מפני כל קבלת שוחד, מפני שהשוחד, אשר לקח השופט במשפט הראשון "יעוור עיני חכמים", ואילו במשפט הבא שיעשה אותו שופט הוא "יסלף דברי צדיקים" - גם אם דברי השופט נכונים וצודקים, ופסק הדין הנו פסק אמת - מאומה לא יועיל לו, וכולם יסברו שגם החלטה זו הנה מסולפת.

לפיכך מצוה הכתוב "צדק צדק תרדוף" זו תהיה הנהגתך בכל הדינים שתדון בהם. תוצאותיו של מעשה השוחד רמוזות בשמו:

חז"ל מסבירים שהשוחד נקרא בשם זה, משום שהוא-חד, שכן המקבל והנותן נעשו באמצעות לאיש אחד.

זוהי הסיבה לזכות הגדולה שלה זוכה דיין אשר דן דין אמת, בהיותו שותף להקב"ה במעשה בראשית - אילו היה לוקח שוחד, היה נעשה שותף למשוחד ושניהם היו הופכים לאיש אחד, בא זה וסרב לקבל שוחד, ושכרו להפוך לשותפו של הקב"ה.

הסבר נוסף לשם זה הוא במילים שאותן ניתן ליצור מן ה"שחד" - שח-חד. ומשמעותן שכאשר אדם נותן שוחד, הוא גורם לדיינים לשמוע רק את הטענות שלו, ואילו הצד השני אינו זוכה כלל להתייחסות, וכל מה שיאמר לא יעזור להכרעה. נמצא, שרק אדם אחד עומד ושח במשפט - נותן השוחד, והמשפט הופך להיות במת יחיד של שח-חד.

החיד"א זצ"ל כותב כי האותיות שבאות לאחר אותיות "שחד" הן "תטה", והן מרמזות שאדם שלוקח שוחד עלול להטות את הדין.

ומוסיף **ה"לחם לפי הטף"** שהאותיות שבאות אחרי המלה "תטה" הן "אוי" לאחריה "כזב" ולבסוף "גחל". ורמז בדבר: אם הנך לוקח שוחד, תטה את הדין, והתוצאה המרה: אוי ואבוי לנפשך, כי כאשר בא הכזב, יבוא הגחל בגהינום!

(נמתק האור)

נקודה למחשבה

היה פעם תלמיד חכם שלמד 'שולחן ערוך', וכשהגיע להלכות דיינים, ראה כי בסימן י"ז כי כותב הרמ"א: "נהגו כל בתי דינין לאחר התלמוד, שמושיבים בעל דין וגם את העדים מושיבים, כדי להסיר המחלוקת, שאין בנו כח להעמיד הדת על תילה".

אותו יהודי, כשלמד סעיף זה, אמר: "חכמה גדולה! הרמ"א כשכתב זאת היה אדם צעיר, לכן לא היה לו הכח לדרוש להעמיד הדת על תלה. אך כשאני בעז"ה אהיה רב, אעמיד גם אעמיד את הדת על תילה!"

נסתייע הדבר בידו ונהיה רב, ואכן החל לנהוג ברבנותו בתקיפות וביד רמה, להעמיד הדת על תילה.

בשבוע הראשון הסתכסך עם הקצב. בשבת, בעת התפילה הגיע הקצב והפליא בו את מכותיו ברב, איש מהקהל לא נגש לסייע לרב מפחד הקצב.

במוצאי שבת נגש הרב החבול לארון, הוציא את החושן משפט, פתח בסימן י"ז והוסיף ליד הסעיף בכתב ידו: "בדוק ומנוסה..."

(בצלל המדתי)

נא לשמור על קדושת הגיליון. אסור לקרוא בזמן התפילה וקריאת התורה.

הצלחה ברו"ח: יוזמת העלון נעה שלו. מש' פנחס: מש' רענן. מש' יונה. מש' אזולאי **חוג הנון:** חביבה אביבה בת קמינה מונט. יראת הדס בת כרמלה. **רפ"ש:** תהילה בת שונמית מלכה בת נעמי. מלכה בת רבקה. אפרת ביתיה בת צבי **לע"נ:** הגר"ע יוסף בן גורגיה זצ"ל אליהו ז"ל בן אסנת תחי'. ברוך נאגי בן נעימה ז"ל. דניאל בן אסתר ז"ל. יוסף בן רחל ז"ל

בברכת שבת שלום!

עריכה: משפחת שמעיה

לע"נ אבינו הר"ר אילן סבח בן סניורה ז"ל

להקדשת העלון ולהשתתפות בהפצתו: 054-8403899

מלאכת לש - פירות בקצפת וסלט מיונז

⊗ מותר לערב חתיכות פרי בקצפת או בשמנת, כיון שאינם קצוצים דק, ואם הם מרוסקים, אזי יש להבחין בין שני מקרים:
 - אם נותן רק כמות מועטת של קצפת, הרי זה אסור. ויש לעשות שינוי באופן הערבוב (שלא יערבב בתנועה מעגלית, אלא בשתי וערב).
 - אם נותן כמות גדולה של קצפת, באופן שהפרי אינו נדבק אלא מתפזר בתוך הקצפת, אין זו לישה והרי זה מותר.
 ⊗ המרסק בננה בשבת, מותר לערב בתוכה משקים, ובלבד שלא יטרף אלא יערב בנחת.
 ⊗ סלט מיונז ותפוחי אדמה
 סלט של קוביות תפוחי-אדמה המעורבים עם מלפפון חמוץ ומיונז, מותר להכינו בשבת סמוך לסעודה, ואין חשש לאיסור לש, כיון שהחתיכות עומדות בפני עצמן, ואין זה נהפך לעיסה.
 הוא הדין שמותר לתן מיונז לתוך סלט שנחתך דק דק, וכן מיץ תפוזים לסלט גזר שגרדוהו מערב שבת.
 ויש חולקים ומצריכים שני שינויים:
 גם בסדר נתינת החומרים - שיתן את הסלט על המיונז, ולא להיפך.
 וגם שישנה באופן הגיבול, דהיינו שיערבב בצורת שתי וערב.
 ⊗ סלט ביצים במיונז
 אסור להכין בשבת סלט ביצים במיונז, אם הביצים חתוכות דק דק, כיון שזה נהפך לעיסה ולגוש אחד. דבר זה יהיה מותר אם יעשה שני שינויים: הן בסדר נתינת החומרים והן באופן הערבוב.

(אור החלכה)

מסופר על **הגאון רבי ראובן בעניניו זצ"ל**, שבעת לימודו היתה מונחת לפניו כוס תה והוא לא היה שותה ממנה.
 לימים התברר מדוע לא שתה:
 אנשים רבים עברו סביבו וכל אחד רצה לכבדו בשתיה, אך הוא לא רצה להטריח איש. לכן העמיד לפניו כוס תה ולא שתה ממנה, כדי שאנשים לא יטרחו להביא לו שתיה...

(המשגיח מקמיניץ)

אמונת חכמים

כשערך **רבי יחיאל מיכל 'המגיד מזלוטשוב' זצ"ל**, את חשבון נפשו, שמעוהו אומר:
 "כשאבוא לשמים ואעמוד לפני בית דין, ישאלוני אם למדתי תורה. 'הייתי חלש', אשיב להם, 'לא היה ביכולתי ללמוד יותר' 'ומדוע לא הרבית בתפילות ובתעניות?' 'הייתי ידוע חולי. מכאובי ויסורי הטרידו אותי ללא הרף, ולא מצאתי זמן פנוי כדי לחשוב על כך'.
 'וצדקה, האם נתת?'
 'עני הייתי ואף סכום פועט, לדאבוני, לא יכולתי לתת'.
 'אם כן, ירעימו כנגדי, 'אם היית גם חלש ובעל יסורים, גם טרוד וגם עני - בעל גאוה מדוע היית? איזו סיבה מצאת לך כדי להתגאות?' '...
 "ועל שאלה זו", סיים המגיד, "באמת לא אמצא תשובה!"

הבורח מן הכבוד - הכבוד רודף אחריו;
 והרודף אחרי הכבוד - הכבוד בורח מפניו.
 נמצא, אפוא, שזה ואף זה מצויים תדיר אצל הכבוד:
 זה עסוק בבריחה ממנו, וזה עסוק ברדיפה אחריו.
 מהו, אם כך, ההבדל בין שניהם?
 התשובה היא שבכל זאת קיים הבדל אחד:
 אצל הרודף אחרי הכבוד, הכבוד הוא בראש, והוא ממחר אחריו; ואילו אצל רעהו, הבורח מפני הכבוד - הוא בראש, ואילו הכבוד אחריו...

גם **ה'חפץ חיים' זצ"ל** נשאל אודות מימרא זו:
 אמנם הבורח מן הכבוד, טענו לפניו, הכבוד רודף אחריו, אולם מאחר שהוא עצמו ממשיך לברוח מן הכבוד, לעולם אין הכבוד משיג אותו, מהו, אפוא, המעלה בכך שהכבוד רודף אחריו?
 נענה ה'חפץ חיים' ואמר:
 אמנם כן, בעודו בחיים חיותו בורח האדם מן הכבוד ללא הרף, אך לאחר מלאת ימיו ושנותיו, כאשר כבר אין באפשרותו להמשיך לברוח, הכבוד משיג אותו סוף סוף, ואז תתפרסם לעין כל גדלותו.

(ומתוך האור)

למה הדבר דומה?

חייל היה בצבא המלך, שמרד במלך וחבר לאויביו, ונגזר דינו ללקות חמישים מלקות. אך כחוש היה אותו חייל והרופא הצבאי שבדקו אמר למלך: "חמישים מלקות?! גם חמש אין בו הכח לספוג במצבו זה! אחרי מכה אחת הוא יאבד את ההכרה, ואחרי שלש מכות על עצמותיו השדופות מן הראוי להזמין לו חברה קדישא".
 "בסדר" השיב המלך, "יש עצה... את עונשו עוד יוכל הבודג לספוג!"
 הוא קרא לטבח הגדודי והציג לפני את החיל הכחוש. "אתה רואה את הבחור הזה? בעוד חודש עליו לשקול עשרים קילו יותר מאשר היום! בבקשה טפל בו בהתאם!"
 למחרת בבוקר הוכנס לחדרו של הבחור מגש מלא מזון משובח - מאפים חמים וטריים, מוקרמים וקינוחים - כולם מושקעים, מפתים ועתירי קלוריות.
 החיילים האחרים גרסו את האוכל הצבאי היבש, המשעמם וחסר הטעם, ויכלו רק לתהות ולקנא.
 בצהרים חזר הדבר על עצמו, וגם בערב, החייל הסורר מקבל דגים, בשר ומטעמים, ושאר החיילים כמעט יוצאים מדעתם מרוב קנאה. אף למחרת נשנתה התופעה המוזרה, ובימים שלאחר מכן, והחייל הלך והשמין מיום ליום.
 כשבועיים אחר כך חל יום הולדתו של המלך. הוא בחן את רשימות האסירים האזרחיים והצבאיים, כדי לראות למי ראוי להעניק חנינה לכבוד יום שמחתו.
 בבוחנו את המצב לעומק, ראה המלך כי החייל המורד מתייסר במחשבות חרטה על מרידתו, ולבו נאמן עתה למלכו ללא סייג. אישר אפוא המלך צו חנינה לאותו חייל, ואימת המלקות סרה מעל ראשו. כמובן, מעת חתימת צו החנינה שוב לא הוכנסו לחדרו הררי מטעמים. אם היה בא בטרוניה אל הטבח הצבאיים: "מה עם האוכל שלי?" היה זה עונה: "לך הביתה! כל האוכל היה רק כדי לתת לך את העונש".
 אנחנו מבקשים יותר מזאת!
 אנו אומרים: "אנא, בלי העונש, אבל את האוכל השאר לנו. בבקשה..."
 אם נגזר על אדם עושר, אשר שמור לבעליו לרעתו, ואמור לגרום לו קלקול וצרות, מבקש האדם: "אנא, את הקלקול ואת הצרות תמנע ממני, הן חוזר אני בתשובה ונותן צדקה בכל יכולתי! אך את הכסף השאר לי, בבקשה..."

"אחת דיבר א-לוקים, שתיים זו שמעתי כי עוז לאלוקים"
 נתן לראות כאן רמז: "אחת דיבר א-לוקים" - זהו גזר הדין, אבל "שתיים זו שמעתי" בתוך הדיבור מונחים שני חלקים:
 האחד הוא הדין, והשני "עוז לא-לקים" - הברכה והטובה.
 על ידי תשובה וצדקה מתבטל רוע הגזרה, ונותרת הטובה.
 כפי שכתוב בהמשך "ולך ד' חסד כי את תשלם לאיש כמעשהו".
 בפרשתנו, במצות 'ראשית גז הצאן' יש רמז לכוחה של מצות צדקה: הגמרא אומרת "כל הגוזז מנכסיו ועושה מהן צדקה - ניצל מדינה של גהינום. משל לשתי רחלות שהיו עוברות במים, אחת גזוזה ואחת אינה גזוזה, גזוזה עברה, ושאינה גזוזה לא עברה"
 כבשה מלאה צמר שנכנסת למי הנהר, טובעת מיד בשל כובד צמרה. אולם כבשה גזוזה, ללא צמר כבד, יכולה לעבור את הנהר בשלום.
 כך - אומרת הגמרא - אדם ש'גזז' והפריש מנכסיו לתת צדקה, צולח בשלום את הדין וניצל מגהינום.
 ואף מגזרות קשות בעולם הזה ניצל האדם הגוזז מממונו לצדקה. העולם הזה דומה לים זועף, ולאדם חטאים רבים המכבידים עליו ומשקיעים אותו. אם הוא נותן צדקה - בכוחו לצלוח את גלי הקשיים.
 לעתים חושש האדם, שאין לו סיכוי לזכות לחיים טובים ולהשיג את כל אשר נחוץ לו. 'ראש השנה ויום הכפורים עברו כבר', הוא חושב, 'מה אועיל אם אתן עכשיו צדקה ואעשה תשובה, הרי נגזרה כבר הגזרה?!'
 אך מחשבת ייאוש זו איננה נכונה - הגזרה אכן נגזרה, אך על ידי תשובה וצדקה, עשויה גם גזרה קשה להתבצע באופן של מאור פנים. הגמרא אומרת, שאם נגזר בראש השנה שירדו גשמים רבים, אך ישראל החמיצו (עברו עברות) - הקב"ה מוריד גשם רב, שפי שנגזר, אבל במדבר, או בזמן שאינו נחוץ ליבול אשר בשדות, או במטחים כבדים שגורמים לשטפונות.
 לעומת זאת, אם נגזר שירד מעט גשם, אך ישראל היטיבו מעשיהם - הקב"ה מוריד את מעט הגשם הנגזר באופן שיביא תועלת גדולה. את הגזרה עצמה אי אפשר לשנות, אבל את רוע הגזרה ניתן לשנות. זהו שאנו מבקשים "קרע רוע גזר דינו".
 וברוב חסדו של הבורא, ובאהבתו אותנו - על ידי תשובה וצדקה, אף קושי הגזרה עצמו הופך לברכה ולמקור שמחה.

רבי שלום שבדרון סיפר מה שמעמ מפי רבי אליהו לופיאן זצ"ל:

בישיבתו של **הגאון רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל**, בה נשמע קול התורה יומם ולילה, למד בחור ירא שמים ושקדן גדול. והנה נפטר הבחור, ל"ע, ועודו בבחורות.

רבי חיים ראש הישיבה, נהג להיכנס מדי פעם להיכל הישיבה לראות בשקידת התלמידים.

באחד הלילות לאחר חצות, והיה זה בימי "השבעה" לפטירתו של אותו בחור, עבר רבי חיים כדרכו בפרוזדור שלפני היכל הישיבה, ולפתע הוא רואה לנגד עיניו את דמותו של הבחור שנפטר, ניצב לפניו כמו חי...

רבי חיים שהיה מלומד בנפלאות, שאל בשלווה את הבחור: "מה מעשיך פה?"

השיב הבחור: "ירדתי לכאן לבקש מראש הישיבה דבר לטובתי... כשעליתי לעולם העליון נפתחו לפני כל השערים, אך כשהגעתי לגן-עדן עמד מלאך ומנע ממני להיכנס בטענה כי 'עוון גדלה בידי!' והמשיך הבחור לספר איזה עוון גדלה בידו, ומעשה שהיה כך היה:

פעם אחת נסע בחור זה מהישיבה, וחברו ליווהו לתחנת הרכבת. לפתע נזכר הבחור כי נותר חייב לבעל האכסניה בה התאכסן בזמן שהותו בישיבה, סכום פשוט של שבע פרוטות.

הוציא הבחור מכיסו את הסכום, נתנו לחברו וביקשו שילך לבעל האכסניה ויחזיר את החוב.

חברו שכח מכל העניין, וממילא נותר הבחור בעל חוב של אותן פרוטות, ודין פרוטה כדין מאה.

לא הועילו טענותיו ששלח את חברו והוא אינו אשם, כי במציאות נותר חייב 'עוון גדלה בידו'. עם זאת, מכיוון שהוא באמת לא אשם, נתנו לו אפשרות לרדת לעולם התחתון ולתקן את הדבר.

זו הטובה שביקש מרבי חיים לעשות עבורו.

רבי חיים שאל את חברו לזהותו של בעל האכסניה ומקומו, והבטיח לסדר את הענין ולהחזיר את החוב, וסיים באומרו לו: "לך בשלום ותנוח בשלום" ואז נעלם הבחור.

וכל בעל נפש יזדעזע וייקח לעצמו מוסר השכל!

(איש לרעהו)

מנהג השמים כפי מנהג בארץ

אש הגהינום שובתת בשבת גם עבור החוטאים. משום כך אין אומרים בתפילת ליל שבת "והוא רחום יכפר עוון" כמו בתפילת ערבית שבכל לילה, שפסוק זה בעל י"ג תיבות ובא לעורר י"ג מידות של רחמים על הרשעים בגהינום.

אולם, מחללי שבת בעולם הזה אינם זוכים להשבתת האש ביום השבת, וממשיכים לבעור ולהתלקח באש גם בעצם יום השבת.

ואומר ה'נועם מגדים' שאלו שאיחרו להוציא את השבת, זוכים שהשבת בגהינום תימשך עבורם עד שעה מאוחרת; ואילו אלו שמיהרו להוציאה - ממחרים אותם להיכנס ברגע שבו היא יוצאת...

מספרים, כי חוטא שהגיע לגהינום נשרף שם בכל ימות השבוע, וכשנכנסה השבת אפשרו לו לצאת החוצה.

שמח האיש מאד, אולם השבת המענגת תמה עד מהרה, ומיד כאשר הופיעו בשמים שלושה כוכבים - הוא נדחף בחזרה אל האש הלהוטת.

"רק רגע", הוא ניסה לטעון בשארית כוחותיו, "למה כל כך מהר? בויז'ניץ עוד אוחרים באמצע ה'טיש', בסטמאר אפילו לא התחילו להתפלל 'מנחה'... מדוע כאן מתנהל הכל במהירות רבה כל כך?..." הביט בו המלאך ברחמים ואמר:

"עליונים מטה ותחתונים מעלה - כשהיית למטה, ציפית לרגע שבו כבר יצאו שלושה כוכבים, וכעת כשאתה למעלה, אתה מסתכל למטה ולבדוק מה קורה בסטמאר?!"

כפי הנהגתך למטה, כך נוהגים אתך למעלה..".

(ומתק האור)

פטירתו מעידה עליו

ראש הישיבה **הגאון הצדיק רבי מיכל יהודה ליפקוביץ' זצ"ל** סיפר: הוא היה יליד העיר וולוז'ין.

בילדותו, לא רחוק מביתם התגורר יהודי בעל מחלוקת ממדרגה ראשונה, החיות שלו היתה מהמחלוקת. המחלוקות היו שמחת לבו. ככל שרק יכול היה - עשה מחלוקת.

כאשר הגיע זמנו להיפטר מהעולם, עמדו ליד מיטתו שכנים ובני משפחה, ולפתע החל לצעוק במר נפשו:

"תוציאו מכאן את הכלבים השחורים שרוצים לטורפני!" אמרו לו: "אין כאן שום כלב, מה אתה צועק?!",

בכה הלה ואמר שוב: "תרחמו עלי, אתם לא רואים את הכלבים הנמצאים כאן, תוציאו אותם מכאן!"

או אז הבינו כי הכלבים האלה הם דברים רוחניים שחורים ומצערם מאד שרק הוא "זוכה" לראותם... רח"ל, והם באים לקבל את פניו עם צאתו מהעולם הזה.

רבי מיכל יהודה זצ"ל המשיך לספר, מפי השמועה, את האידך גיסא, אודות **רבו הגאון רבי שלמה היימן זצ"ל**, ראש ישיבת 'רימייעלס' בילגא: קודם הסתלקותו אמר רבי שלמה: "תכניסו כסא! רבי עקיבא איגר בא!".

חלפו כמה דקות ושוב אמר: "תכניסו כסא! הגאון רבי חיים עוזר בא". הסביר רבי מיכל יהודה בהתרגשות:

מדוע דווקא שני הגדולים הללו באו לקבל את נשמתו. לדעתי, כי לא היתה סוגיא אחת בלימוד הישיבה, שהיה בה פרוש של רבי עקיבא איגר, ורבו ראש הישיבה לא עסק בה בשמחה עצומה.

ורבי חיים עוזר מוילנא? פשוט, כי היתה ביניהם אהבת דוד ויהונתן. ואכן הכניסו לחדר כסאות, כי הבינו שזו המציאות שאכן הגאון רבי עקיבא איגר ורבי חיים עוזר באו לקבל את פניו של הגאון.

אחד זוכה שכלב מגיע לקבל פניו; ואחד זוכה שר' עקיבא איגר מגיע. (הראובן)

הכרת הטוב לצומח

הגאון רבי ישראל זאב גוסטמן זצ"ל, נוהג היה להשקות את עצי הפרי שגדלו בחצר ישיבתו "נצח ישראל" בירושלים.

הוא לא אבה להיעזר באף אחד מתלמידיו. לפליאת התלמידים, מדוע אינו מאפשר להם "לעזור" לו בזאת, השיב כי מרגיש הוא מחויבות אישית של הכרת הטוב שיש לו לצמחים.

וכאן החל לספר את סיפורו המופלא, שארע לו בתקופה שלפני מלחמת העולם השנייה, בה כיהן כדיין בבית דינו של **רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי**:

"נוהגים היינו" פתח הגרי"ז וסיפר, "לצאת מדי פעם, ר' חיים עוזר ואני, לטייל ביער ולשוחח בדברי תורה.

יום אחד הציע לי ר' חיים עוזר לצאת ולטייל ביער כדרכנו, אולם עד מהרה התברר לי שאין זה טיול רגיל מאותם טיולים הטבולים בפלפולא דאורייתא,

שכן ר' חיים עוזר פסע לצדי בשתיקה מעיקה ותמוהה. לפתע פנה אלי ר' חיים עוזר כשהוא מצביע על שיח מסוים ואמר לי:

'הנך רואה שיח זה, ממנו תזהר, אל תאכל ממנו!'

הבטתי בו בתדהמה, שהרי לא הבעתי כל רמז שמעונין אני לאוכלו. לא הבנתי מה הוא רוצה ממני.

המשכנו עוד צעדים מספר והנה שוב העיר לי ר' חיים עוזר: 'את השיח הזה אפשר בהחלט לאכול, זכור זאת!'

נדהמתי, לא הבנתי מה קרה לר' חיים שתמיד מדבר עמי בדברי תורה. לאחר מספר חודשים כשהחלה מלחמת העולם והגרמנים כבשו את העיירה,

הצלחתי לברוח בחסדי ד' ליערות, רק אז הבנתי מה רצה ללמדני. כאשר ברעב הגדול והנורא נאלצתי לאכול משיחי היער, אז ידעתי -

אודות להדרכתו של ר' חיים - מה לאכול ומה לא..."

"ובכן תלמידי החביבים", סיים הגרי"ז את סיפורו "הלא תבינו כי עלי מוטלת חובת הכרת הטוב לבורא העולם ולצמחים שהצמיח והיו שליחיו לזון אותנו בימים הקשים ההם..."

לך האדם לקיים את המצוות, המצוות לקיים את האדם

"לא תירא מהם כי ד' א-לוקיך עמך"

מצינו בספרים, שאם נפל פחד על אדם מפני פלוני, יתבונן בדעתו ויאמר לנפשו: 'מי בעצם נתן לפלוני כח להזיק והלרע - הלא רק ד' יתברך. אם כן, מוטב כי אתיירא רק מפני ד' יתברך.

זהו שאמר הכתוב "לא תירא מהם" כי עליון לזכור "כי ד' א-לוקיך עמך" ומוטב להתיירא ממנו. (שער בת רבים)

הפתגם השנון

מי שמתחייב אלי סיבה,
הוא אף זולתו ורק לו מתחייב סיבה לחייב.

ערב פסח. הבית של השיבולים, נכנס לכוננות. באומנות ומיומנות, מנהיגה הגב' שיבולי את ילדיה הקטנים להתמודד מול מטלות הניקיון. בעלה חנניה שיבולי, כבר יצא לקניות וחזר עם שקיות גדושות. מה שנתר זה רק לבשל, ולהושיב את הילדים להכנת דברי תורה. הסבא והסבתא שיבולי יהיו האורחים. בנוסף אמורה להגיע בחורת סמינר 'חוצניקית' שהעדיפה ליל סדר בארץ, ולא בביתה שבחו"ל. אם הכל כל-כך טוב, אז מה הבעיה? הבעיה היא ש-48 שעות טרם התקדש החג, לקה סבא שיבולי במחלה לא מוגדרת, הוא התעלף והובהל במצב אנוש לבית-החולים. בנו יחידו חנניה סגר את הגמרא, עלה על הסובארו המיושנת שלו ורץ לחדר המיון. "המצב קשה" מלמל פרופסור שמריהו אושמן. "אנחנו מייצבים אותו כרגע, יתכן שזה שבץ מוחי, אנחנו שומרים אותו בחוסר הכרה, מונשם". כולם 'פרקו' מטליות וישבו לומר תהילים. ליל הסדר יתקיים, לא בדיוק ברור כיצד ואיפה. חנניה לא עזב את מיטת חוליו של אביו. אחרי בדיקת חמץ הוא הודיע לרעייתו "אין ברירה אנחנו נחגוג ליל סדר בבית החולים... כולנו". חנה שיבולי ערכה ברור קצר שהעלה בחכתו ארגון חסד מסוים, אשר מזמין את בני משפחות החולים, לליל סדר מטעמו באולם בית החולים. "זאין צורך להביא דבר. הכל מסודר ובשפע" עדכנה מזכירת הארגון. "אנחנו גם דואגים להגשה. ברוכים הבאים ופסח כשר ושמח". לאחר תפילת מנחה מוקדמת עלו השיבולים על מכוניתם עם האורחת, ונסעו לבית החולים. בעוד מועד הם שכרו דירת אירוח, שעברה בדיקת חמץ. על פניו, הכל בסדר, מייחלים לישועות. תפילת ערבית בבית הכנסת של בית החולים. ר' חנניה ובנו שלמה צועדים לכיוון מחלקת האשפוז בקומה השלישית מאחלים "חג שמח" לסבא המונשם, עדיין חסר הכרה. הם יורדים בזריזות לאולם, לחוג את ליל הסדר. המחזה היה קשה לעיכול. האולם היה קטן מלהכיל את שלוש מאות החוגגים, עשרות חולים על כסאות גלגלים, חלקם צמודים למכשירי הנשמה, לצדם בני משפחותיהם, וצפוף, ואי-סדר, ואין שליטה. מישהו מנסה להסביר משהו, אבל קולו אובד ברחש ההמון.

אנשים ממהרים לקחת מצות ויין, כל השולחנות גדושים, בקושי יש מעבר. ולפתע גל של טרזניות וטענות. מי מגיש אוכל? למה אין מספיק מצות? חסר יין! חנניה וחנה שיבולי וילדיהם ניצבו נבוכים מול הסער והשאון, ולא האמינו למראה עיניהם. האורחים באולם איבדו סבלנות והטונים עלו. חנניה הביט לתקרה ושאל את עצמו 'ריבוננו של עולם רוצה ממני משהו... מה אתה רוצה אבא? מה תפקידי לנוכח המחזה האבסורדי הזה?'-- "חנה'לה, בנות, שלומי, עכשיו אנחנו המלצרים. יש לנו משימה לעשות כאן סדר, לשרת את האורחים, לתת הרגשה של בית. כנראה שנפלה פה תקלה. בואו ניכנס למטבח ונפעל! בהצלחה!" כך הורה האב. מכאן ואילך נפתח מבצע "השיבולים הגדולים", אשר תוך זמן קצר הכניס רגיעה למערכת. חנניה בחיך ובנועם הושיב אורחים, צופף כסאות, שלמה הקטן ואחיותיו כולל האורחת יצאו עם מגשי מזון והניחו על השולחנות. השיבולים נעים, מרגיעים את הרחות, מעלים חיוכים על שפתות החולים, וכעבור שעתים החל האולם להתרוקן. "תודה על השירות הנפלא שלכם" נשמעו משפטי תודה. כולם היו בטוחים שאלו המלצרים מטעם ארגון החסד... משפחת שיבולי התיישבה תשושה סביב השולחן. כולם מתנשפים. היין נגמר. פה ושם שברי מצות. עוף? בשר? דגים? מי זוכר שהיה... דמעות נצצו מעיניה של חנה. מצד אחד שמחה גדולה על החסד שעשו... ומאידך... יושבת כאן משפחה עייפה, חסרת סיכוי קלוש לחגוג ליל סדר... מי מדבר על ארבע כוסות. מרור? מצות שלמות? למי יש כח לספר ביציאת מצרים, הלא אנחנו עדיין תקועים שם. שלומי המיוזע עצם עיניו והניח ראשו על השולחן. הבנות חשו כמו אחרי מסע במדבר, תשושות, מורעבות, חסרות-אונים. זה ליל סדר?

מאד רצינו להתארח כאן, ולקדש על היין, ולאכול מצה ומרור וסעודה, אבל לא כך רצו משמים. רצו שנהיה מלצרים, שנשמח יהודים יקרים ביניהם חולים, חלקם בני משפחות מוטרדים, כמונו... צריך להודות להקב"ה שנבחרנו הלילה הזה להרבות חסד, לא עם עצמנו, עם זולתנו. הכי נח בחיים שהכל מסודר ומאורגן, ועובד לפי התוכנית, ולא חסר דבר. אבל מבחנו האמתי של יהודי איננו במצב הנוח, אלא במצב של אי-סדר, של עייפות, של מחסור. בחוסר הנוחות... שם מתברר אם הוא עבד ד' או עבד לתאוותיו. יציאת מצרים היא בין השאר, יציאה מתוך ההרגל, והיכולת לפעול תחת מציאות חדשה. זכינו חנה, זכו ילדים לחגוג ליל סדר מיוחד מאד, ספסק אם אי-פעם נשכח אותו. עשינו פה סדר מיוחד, סדר שכולו ביטוי לאהבת בניו של הקב"ה. אין לי ספק שיש לו נחת גדול מכך, לא פחות מליל סדר רגיל...". שלמה'לה זקף את ראשו ושאל: "אבל אבא, יש לי קושיות, והקשה מכולן היא: מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?". פרצי צחוק נשמעו וחיוכים נמרחו מפה אל פה... ללא ספק הלילה הזה מאד משונה.

לפתע נכנס לאולם יהודי גבה-קומה וזקנו ארוך, דוחף עגלה גדולה ועליה מכל טוב הארץ. מצות, יין, סירי דגים ובשר, מרור וחרוסת. הוא הביט נבוך בבני משפחת שיבולי ושאל "אתם מכירים מישהו שצריך את השפע הזה? בני משפחתי ואני היינו אמורים לחגוג ליל סדר כאן באולם... אבל משמים חשבו אחרת. הזמננו להתארח אצל קרובי משפחה לא רחוק מכאן, וארגון החסד שמר לנו את המזון במטבח של המחלקה. יש לכם רעיון?". השיבולים ערכו ליל סדר אחד יחיד ומיוחד. וכשמזגו כוס חמישית, שאל שלמה'לה את אביו: "האיש עם העגלה, זה לא היה אליהו הנביא?..."

עוצמתו של יהודי נמדדת ביכולתו לעמוד רגוע מול גלים, סערות ומשברים המנסים לכופף אותו. גם אתה יכול לעמוד מול הגל המאיים ולומר: "זה לא גל, זה אתה אבא שלי שבשמים". ומיד הגל נשבר לו, ובאורח פלא - הכל מסתדר.

חנניה שטף את פניו וביקש האזנה: "נא להתאושש ולהביט אלי. אנחנו יהודים מאמינים בני מאמינים. הלילה הזה הוא ליל האמונה הגדול. עיקר האמונה הוא לדעת, שאנו צריכים וחיבים לעשות את רצון ד' יתברך, ולא את רצוננו!

ח"ח קנייני התורה | משל האבות

והמכוון את שמועתו

'שחיב אדם לומר בלשון רבו' (מחזור ויטרי)

הגאון רבי נחום פרוצוביץ זצ"ל נוהג היה לדקדק עד מאוד בדברי מורו ורבו **הגאון רבי ברוך-בער ליובוביץ זצ"ל**. תכונה זו עצמה ירש, כפי הנראה, מרבו שהיה נוהג כן לגבי דברי רבו **הגר"ח מבריסק**. **רבי ברוך-בער**, כידוע, חידש שיעור שלם במסכת קידושין על פי שלוש מילים ששמע מרבי חיים מבריסק: (=חייבים שתהיה אמירה). רבי נחום היה חוזר על דברי רבי ברוך-בער כלשונם ממש, משום כך סירב לעיין בספר 'ברכת שמואל' כאשר העירו לו כי מובאת שם דעה אחרת. "אמנם כך כתוב בספר. אבל אני שמעתי בזו הלשון!" כאשר שאלו תלמיד, אם רבי ברוך-בער נהג להזכיר דברי רש"י לעיתים קרובות, השיב: "בכל מסכת בבא קמא עד 'אשו משום חציו' לא הזכיר רבי ברוך-בער דבר מדברי רש"י!". רבי נחום זכר אף את אשר לא אמר רבו...

(מתוך מאמר לזכרו)

לא פעם כשנשאל **הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל** שאלה חמורה, היה אומר לשואלים שיבואו למחר או למחרתיים. כשבאו אליו כעבור יום-יומיים לשמוע ולקבל את התשובה, אמר להם: "הייתי צריך להתעמק לחשוב איך היה רבי איסר זלמן פוסק בזה..."

(פני רבנו יחזקאל)

"זהירות! איסור דאורייתא!"

בעינו הפקוחה הבחין **הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל** בעניינים שונים הנוגעים לזולת שאין שמים לב אליהם. פעם ראה את אחד התלמידים אוכל פרי תוך כדי לימודו ומניח את הקליפה על אדן החלון. ניגש אליו רבי בן ציון ואמר לו: "איסור דאורייתא! זהירות!" נרתע התלמיד ושאל לפרש הדבר, הסביר לו הצדיק רבי בן ציון: "כתוב בתורה: 'ובאחיכם בני ישראל איש באחיו לא תרדה בו בפרך'. ובכן למחר, תבוא העוזרת לנקות. נמצא אתה גורם לה קושי נוסף בעבודה - שתצטרך לאסוף גם את הקליפות, ונמצאת עובר על איסור גרימת עבודת פרך..." הוסיף רבי בן ציון ואמר: "גם בבית יש להיזהר שלא להשליך בגדים לרצפה או לפזר כלים במטבח וכדומה, כי בכל אלו אפשר בנקל להיכשל בגרימת עבודת פרך לממונה על הניקיון, ופעמים זו אמך או אחותך!"

(איש לרעהו)